

AAN120005 / VÝVOJOVÁ PSYCHOLOGIE A PSYCHOLOGIE OSOBNOSTI

ANPR / Bakalářské studium

2014/15

Doc. PhDr. Ilona Gillernová, CSc. (seminář)

Doc. PhDr. Jiří Šípek, CSc., Ph.D. (přednášky, psychologie osobnosti)

Prof. PhDr. Lenka Šulová, CSc. (přednášky, vývojová psychologie)

2/1 LS; povinný předmět

Z, ZK / 5 kreditů

Cílem předmětu jsou vybrané otázky vývojové psychologie a psychologie osobnosti, které tvoří základ psychologických poznatků pro práci s dospělými (personální i vzdělávací). Zatímco vývojová psychologie seznámí s principy vývoje lidského jedince a psychologickou charakteristikou vybraných vývojových období, psychologie osobnosti se zaměří na objasnění struktury a dynamiky osobnosti.

Stručná charakteristika předmětu:

Předmět Vývojová psychologie a psychologie osobnosti navazuje na Úvod do psychologie (ZS), který se věnoval základům moderního pojetí psychologie a jejích aplikací. S cíli předmětu je spojen jeho obsah, který předpokládá jak výklad vybraných témat, tak samostatné studium dalších důležitých souvislostí psychologické povahy.

Tématické zaměření přednášek:

1. Předmět psychologie osobnosti. Pojetí osobnosti. Osobnost jako předmět poznávání v psychologii. Jedinec, subjekt, osobnost. Psychika a osobnost. Pojem „Já“. Osobnost a psychologický model osobnosti. Determinace osobnosti; bio-psycho-sociální v osobnosti; základní přístupy a teorie psychologie osobnosti.
2. Temperament a charakter jako základní složky osobnosti
3. Schopnosti, dovednosti, vlohy, nadání a talent. Problematika inteligence a tvořivosti. Kognitivní styly; podmínky a determinanty rozvíjení schopností a dovedností
4. Struktura a dynamika osobnosti; osobnost jako systém s vlastní autoregulací a schopností vyrovnávat se s požadavky prostředí. Téma rysů a stavů a příznaků osobnosti
5. Motivační systémy a tendence osobnosti. Potřeby a zájmy. Zaměřenost a hodnotové orientace. Postoje a ideály.
6. Osobnost v běžných a v náročných podmínkách a situacích
7. Poznávání osobnosti. Současné možnosti a trendy poznávání osobnosti.
8. Specifika jednotlivých etap psychického vývoje člověka
9. Determinanty psychického vývoje
10. Základní teoretické přístupy k psychickému vývoji člověka
11. Význam socioemocionálního vývoje lidského jedince
12. Kognitivní vývoj člověka

Povinná literatura:

DRAPELA, V. J. *Přehled teorií osobnosti*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-251-3 (novější vydání 2001, 2003, 2008)

LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 1998. ISBN 80-86180-03-4. Praha: Grada, 2006. 80-247-1284-9.
ŘÍČAN, P. *Psychologie osobnosti: obor v pohybu*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1174-4. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3133-9.

Doporučená literatura:

ATKINSONOVÁ, R.L., ATKINSON, R.C., SMITH, E.E., BEM, D.J. *Psychologie*. Praha, Victoria Publishing 1995, Portál 2004.
BALCAR, K. *Úvod do studia psychologie osobnosti*. Praha: SPN, 1983.
ČÁP, J. *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7066-534-3.
MIKŠÍK, O. *Psychologická charakteristika osobnosti*. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0240-7.
CAKIRPALOGLU, P. *Úvod do psychologie osobnosti*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4033-1.
MATĚJČEK, Z. *Rodiče a děti*. Praha: Avicenum, 1986.
NAKONEČNÝ, M. *Psychologie osobnosti*. Praha: Academia, 1995. ISBN 80-200-0525-0. (novější vydání 1997, 2003, 2009)
VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-317-2.
ŠULOVÁ, L. *Raný psychický vývoj dítěte*. Praha: Karolinum, 2004, ISBN 80-246-0877-4.
ŠULOVÁ, L., FEIT, T., WEISS, P. (eds.): *Výchova k sexuálně reprodukčnímu zdraví*, Praha: Maxdorf, 2011. ISBN 978-80-7345-238-4.
ŠULOVÁ, L. Morálně-etický vývoj dítěte. In: Weiss, P a kol. *Etické otázky v psychologii*. Praha, Portál, 2011, str. 123-141, ISBN 978-80-7367-845-6.
MORGENSTERNOVÁ, M., ŠULOVÁ, L., SCHOLL, L. *Bilingvismus a interkulturní komunikace*. Praha: Wolters Kluwer, 2011, ISBN 978-80-7357-678-3.

Další tituly budou doplňovány ve vztahu k jednotlivým tématům.

Požadavky k zápočtu:

K zápočtu je požadováno (od studentů prezenčního i kombinovaného studia) zpracování **stručné psychologické charakteristiky jedince a jeho vývoje**. Psychologická charakteristika jedince ve věku dospívání nebo časně dospělosti bude zpracována na podkladě zpracování rozhovorů, pozorování a dotazníků (*Pokyny a pomůcky pro vypracování charakteristiky budou předány na semináři a pak průběžně konzultovány*).

Tuto písemnou práci je třeba odevzdat v tištěné podobě, v příslušném rozsahu a odpovídající kvalitě v termínu přibližně jednoho týdne před udělením (doc. I. Gillernové do míst.č. 327, nebo na sekretariát katedry psychologie – míst. č.309).

Písemná práce musí vyhovovat základním požadavkům – musí mít titulní stranu (název předmětu, název práce, jméno studenta, ročník a forma studia a datum vypracování práce), obsah u práce není vzhledem k jejímu zaměření nutný, ale členění do kapitol je důležité, práce v příloze obsahuje respondenty vyplněné dotazníky, záznam pozorování respondenta a stručný záznam rozhovoru. Forma uvádění zdrojů v textu a zápisu zdrojů v Soupisu bibliografických citací musí odpovídat požadavkům stanoveným katedrou (viz pokyny pro vypracování písemných prací).

Požadavky ke zkoušce:

Ke zkoušce odevzdají studenti po konzultaci s přednášejícími rešerši odborné literatury. Dále je třeba prostudovat povinnou literaturu a výběrově doporučené

publikace. Rovněž je také třeba prostudovat příslušné části e-learningový text Úvod do psychologie (Moodle UK) (část poznatků k psychologii osobnosti a vývojové psychologii). Klíč ke kurzu obdrží student u vyučujících předmětu nebo na sekretariátu katedry.

Příklady otázek ke zkoušce:

- Jak chápete biologickou a sociální determinaci osobnosti?
- Jaké jsou základní determinanty lidského vývoje?
- Uveďte principy, z nichž vychází základní vývojové teorie osobnosti.
- Jak je členěn lidský vývoj S. Freudem, E. H. Eriksonem, J. Piagetem?
- Co je to temperament a jaké je jeho místo v osobnosti?
- Jaké jsou hlavní osy osobnosti a jejího zkoumání?
- Co rozumíte dynamikou osobnosti a jaké jsou zdroje této dynamiky?
- Jaké hlavní čtyři přístupy ze zkoumání a vysvětlování osobnosti znáte?
- Uveďte příklady „assessmentu“ osobnosti.
- Uveďte příklady typologií osobnosti a možnosti jejich využití.
- Schopnosti, dovednosti, vlohy, nadání, talent. Definujte a uveďte vztahy.
- Poznávání osobnosti v zátěži. Jak tomu rozumíte? Proč se tím zabývat?
- Pohovořte o významu vývojové psychologie a psychologie osobnosti v personalistice a vzdělávání dospělých.
- Charakterizujte proces socializace a jeho klíčová období.
- Předřečový a řečový vývoj dítěte
- Co to je, čím se vyznačuje a jaké jsou důsledky psychická deprivace dítěte
- Socioemocionální a kognitivní vývoj lidského jedince
- Jaké jsou charakteristické znaky pubescence, adolescence, časně dospělosti, dospělosti a stáří?

Podmínky pro zápis do předmětu: bakalářské studium oboru andragogika a personální řízení;

prerekvizitou předmětu Vývojová psychologie a psychologie osobnosti je předmět Úvod do psychologie; předmět Vývojová psychologie a psychologie osobnosti je prerekvizitou předmětu Sociální psychologie

Forma atestace: kombinovaná – písemná a ústní;

zápočet na základě zpracování stručné psychologické charakteristiky jedince a jeho vývoje uděluje doc. I. Gillernová, studenti prezenční formy studia skládají **ústní zkoušku** u prof. L. Šulové, studenti kombinované formy studia skládají ústní zkoušku u doc. I. Gillernové.